

**REGIONALNA KONFERENCIJA
OMLADINSKA POLITIKA I UČEŠĆE MLADIH**

12-13. novembar

Sarajevo, BiH

IZVJEŠTAJ

SADRŽAJ

1. Učesnici
 2. Program
 3. Tok konferencije
 4. Primjeri dobre prakse i postojeći programi u domenu omladinske politike i učešća mladih predstavljeni na Konferenciji
 - 4.1 Evropski programi koji podržavaju razvoj i sprovođenje omladinskih politika u zemljama jugoistočne Evrope
 - 4.2 Trenutno stanje u zemljama regiona u oblasti omladinske politike
 5. Zaključci i preporuke
 - 5.1. Dodatne preporuke
- Aneksi
- Aneks 1 - Lista učesnika
 - Aneks 2 - Program konferencije
 - Aneks 3 - Prezentacije govornika

1. Učesnici

Regionalna konferencija okupila je predstavnike omladinskih organizacija, predstavnike organa izvršne vlasti zaduženih za pitanja mladih, podmladaka političkih partija i medija iz zemlje domaćina Bosne i Hercegovine, Crne Gore, FYRoMa i Srbije. Od oko 120 prisutnih učesnika na uvodnoj sesiji, njih 50-ak je bilo prisutno tokom cijele Konferencije i dalo aktivan doprinos otvaranju važnih tema i dijeljenju iskustava koja mogu doprinijeti daljem unapređivanju u oblasti nacionalnih omladinskih politika i aktivnog učešća mladih. Iako je namjera Konferencije bila da se posebno osvrne na doprinos mladih iz regiona procesu evropskih integracija, prezentacijama i diskusiji je generalno nedostajala ova komponenta.

Lista učesnika konferencije sa nalazi u *Aneksu 1* i pokazuje balans u pogledu roda, kao i većinsku prisutnost učesnika iz BiH, kao zemlje domaćina. Većinu grupe su činili predstavnici omladinskih organizacija i podmladaka političkih partija. Vrijedna napomena je zainteresovanost mladih političara iz BiH za ovaj skup i njihov aktivan doprinos pokrenutim diskusijama. Domaći mediji su popratili uvodni dio konferencije, nakon kojeg je većina visokih zvaničnika napustila ovaj događaj.

2. Finalni program Konferencije nalazi se u *Aneksu 2*.

3. Tok konferencije

Program dvodnevne konferencije je pored izlaganja panelista predvidio i dovoljno prostora za diskusiju sa svim učesnicima. Nažalost, govornici su često prekoračili svoje termine, što je ostavljalo nedovoljno vremena za diskusiju.

U uvodnim obraćanjima predstavnika Direkcije za evropske integracije BiH, Komisije za koordinaciju pitanja mladih u BiH, Specijalnog izaslanika Evropske unije, Delegacije Evropske Komisije, Švedskog državnog sekretarijata i Forum Syd-a, iskazana je nedvosmislena opredijeljenost BiH za preduzimanje konkretnih koraka ka EU integracijama, s jedne, i spremnost i otvorenost institucija EU za podršku BiH i ostalim zemljama regiona u tim nastojanjima, s druge strane. Svi uvodničari su posebno naglasili potencijal koji leži u mladim ljudima kao i konkretne mjere za podršku mladima da te svoje potencijale koriste *sada* i tako postanu jedni od ključnih aktera u približavanju zemalja jugoistočne Evrope zajedničkom evropskom prostoru.

Kada su u pitanju podsticaji i prepreke za aktivno učešće mladih u društvenom životu, razgovaralo se o uticaju kulturoloških, socijalnih, istorijskih, porodičnih i drugih činilaca na nerazvijenost „kulture“ aktivnog građanstva u regionu jugoistočne Evrope. Ovim povodom su predstavljani konkretni primjeri podrške omladinskim inicijativama, načina za unapređivanje informisanja mladih, kao i sticanja neophodnih kompetenci za aktivno građanstvo kroz programe, prije svega neformalnog obrazovanja. Kada je u pitanju podsticanje učešća mladih, često je napomenuta potreba da se takođe informišu i obrazuju predstavnici vlasti, mediji i roditelji, kao partneri koji bi trebalo da pruže priliku i podršku aktivizmu mladih.

Takođe, učesnici su čuli o iskustvima iz Ljubljane, Slovenija, gdje lokalne vlasti podržavaju rad s mladima, kreiranje i funkcionisanje omladinskih klubova, kao i iskustvo iz Brčkog, Bosna i Hercegovina kada je u pitanju funkcionisanje omladinskog rada u zajednici.

Završni dio konferencije poslužio je kao prilika za predstavljanje stanja u domenu nacionalnih omladinskih politika u BiH, Crnoj Gori, Hrvatskoj, FYRoMu i Srbiji. Još jednom je istaknut značaj koji mladi imaju u kreiranju omladinskih politika – oni nisu samo njeni korisnici već, prije svega, aktivni stvaraoci.

Učesnici su se takođe bliže upoznali sa konkretnim mjerama podrške koju Evropska Unija i Savjet/Vijeće Evrope pružaju mladim ljudima iz regiona i njihovim organizacijama u promovisanju evropskog aktivnog građanstva, inkluzije, participacije, promovisanju bogatstva različitosti kultura. Govorilo se o otvorenom metodu koordinacije zemalja članica EU kada su u pitanju ključni prioriteti omladinske politike: učešće i informisanje mladih, volonterizam, istraživanja o mladima.

U sklopu EU programa za mlade je posebno naveden program Mladi u Akciji (MuA), u trajanju od 2007-2013. sa ukupnim budžetom od 885 miliona eura, a koji je otvoren i za zemlje članice i za partnerske zemlje (tu spadaju i zemlje jugoistočne Evrope, JIE). Prioriteti programa su evropsko građanstvo, raznovrsnost kultura, inkluzija, učešće mladih (omogućavati mladima da se čuje njihov glas, da se njihovo mišljenje uzme u obzir prilikom donošenja za njih važnih odluka), dok MuA aktivnosti uključuju omladinske razmjene, EVS, trening i umrežavanje (osnaživanje organizacija koje se bave mladima). Za MuA je bitno da su svi projekti međunarodnog karaktera, odnosno zemalja JIE sa zemljama EU. U zemljama u kojima ne postoji Nacionalna agencija (NA) za sprovedbu MuA programa, organizacije mogu aplicirati direktno u Brisel, ili se obratiti SALTO SEE resursnom centru (www.salto-youth.net/see). Takođe je pomenuto da Savjet Evrope i Evropska Komisija imaju ustanovljeno Partnerstvo za pitanja mladih, kao dragocjeni resurs za oblast rada s mladima (www.hajdeda.org.rs).

4. Primjeri dobre prakse i postojeći programi u domenu omladinske politike i učešća mladih predstavljeni na Konferenciji

4.1 Evropski programi koji podržavaju razvoj i sprovođenje omladinskih politika u zemljama jugoistočne Evrope (JIE)

- ✓ Otvoreni metod koordinacije – način na koji zemlje članice EU koordiniraju implementaciju ključnih prioriteta omladinske politike: *učešće i informisanje mladih, volonterizam, istraživanja o mladima*;
- ✓ Mladi u Akciji (MuA) – program EU u trajanju od 2007-2013. sa ukupnim budžetom od 885 miliona eura, otvoren za zemlje članice ali i za partnerske zemlje (tu spadaju i zemlje jugoistočne Evrope JIE);
- ✓ Prioriteti programa MuA: evropsko građanstvo, raznovrsnost kultura, inkluzija, učešće mladih (omogućavati mladima da se čuje njihov glas, obezbijediti da mišljenje mladih bude uzeto u obzir prilikom donošenja za njih važnih odluka);
- ✓ Aktivnosti: omladinske razmjene, EVS, treninzi i umrežavanje (osnaživanje organizacija koje se bave mladima);
- ✓ Svi projekti podržani od MuA moraju biti međunarodnog karaktera – zemlje JIE u saradnji sa zemljama EU;
- ✓ Uspostavljanje Nacionalnih agencija (NA) u zemljama omogućava puno učešće tih zemalja u programu MuA. Preduslovi za uspostavljanje NA – finansijski i administrativni kapaciteti da se upravlja programom YIA na državnom nivou;
- ✓ Mogućnost da organizacije iz JIE apliciraju sa svojim projektima direktno u Brisel (4.5 miliona eura budžet za te projekte);
- ✓ SALTO SEE je resursni centar koji bi trebalo da pruža podršku svim zainteresovanih organizacijama iz regiona JIE da uzmu učešće u ovom programu EU (www.salto-youth.net/see);
- ✓ Savjet Evrope i Evropska Komisija imaju ustanovljeno Partnerstvo za pitanja mladih – dragocjeni resus za oblast rada s mladima;
- ✓ Partnerstvo, u saradnji za vladama zemalja regiona JIE planira da organizuje tematske Konferencije (prijedlog teme za 2009. - mladi i zapošljavanje);
- ✓ Neka od izdanja Partnerstva postoje i na lokalnim jezicima (www.hajdeda.org.rs).

4.2 Trenutno stanje u zemljama regiona u oblasti omladinske politike

- ✓ FYRoM, Crna Gora i Srbija imaju usvojene državne strategije za mlade; u BiH ta strategija postoji samo u jednom od njenih entiteta dok je na državnom nivou proces u jednoj od početnih faza;
- ✓ Sve strategije zemalja u regionu su višesektorijalne i tretiraju veliki broj pitanja od značaja za mlade;
- ✓ Tijela zadužena za pitanja mladih suočavaju se sa kadrovskim izazovima (kao što su nedostatak ljudi, ili njihov privremeni angažman) i sa nivoom koji zauzimaju u hijerarhiji državne uprave (samo Srbija ima ministarstvo koje u svom imenu ima “omladina”);

- ✓ Potrebno je uložiti mnogo napora u razvijanje struktura i mehanizama za sprovođenje državnih politika za mlade koje će počivati na profesionalnim kompetencijama zaposlenih a biti oslobođeni stranačkih interesa;
- ✓ Sve zemlje prepoznaju važnost osiguravanja da u situacijama intenzivne međunarodne pomoći država ima vlasništvo i odgovornost kako za proces izrade tako i za sprovođenje strategija/politika usmjerenih na mlade;
- ✓ Prepoznata je potreba za podsticanjem formiranja krovnih organizacija mladih kako bi se omogućilo da mladi imaju reprezentativne predstavnike u dijalogu sa predstavnicima vlasti (na svim nivoima);
- ✓ Regionalna saradnja zemalja jugoistočne Evrope je jedan od ključnih elemenata državnih politika za mlade.

5. Zaključci i preporuke

- ✓ *Loša zastupljenost pitanja mladih u medijima u regionu*

Preporuke:

- Iskoristiti postojeće zakone koji garantuju procenat programa za mlade;
 - Obrazovati medije o pitanjima od značaja za mlade;
 - Konstantno raditi na izgradnji dobrog odnosa s novinarima;
 - Koristiti lokalne medije u svrhu promocije lokalnih omladinskih inicijativa.
- ✓ *Nedostatak tradicije građanskog društva u zemljama regiona*

Preporuke:

- Modernizovati postojeći sistem obrazovanja koje razvija kritičko razmišljanje kod mladih;
 - Afirmisati i prepoznati neformalno obrazovanje.
- ✓ *Slaba informisanost mladih o evropskim programima za mlade*

Preporuke:

- Države koje nemaju Nacionalnu agenciju za program Mladi u Akciji da aktivno informišu mlade ljude o postojećim mogućnostima i načinima da apliciraju za sredstva.
- ✓ *Nedovoljan nivo regionalne solidarnosti po pitanju mladih – između organizacija, vlada i ostalih relevantnih aktera*

Preporuke:

- Razviti veći nivo solidarnosti između organizacija u regionu i pojedinačnih zemalja;
- Organizacije, vlade i ostali relevantni akteri da razmijene informacije o postojećim programima za mlade.

✓ *Aktivno učešće mladih nije na zadovoljavajućem nivou*

Preporuke:

- Omladinske organizacije da insistiraju da vlasti usvoje strategije i zakone vezane za omladinsko učešće i organizovanje kao preduslov za uspješne evropske integracije;
- Koristiti povelju Vijeća Evrope za mlade i njen priručnik, kao instrument za lobiranje lokalnih i regionalnih vlasti da omoguće uključivanje mladih u donošenje odluka, realizaciju projekata, i druge aktivnosti;
- Izgraditi i očuvati kapacitet omladinskih organizacija, te kreirati održiv način prijenosa znanja između generacija;
- Osnovati omladinske centre u urbanim i ruralnim sredinama regije, uz podršku i saradnju vlasti, kao i drugih sektora (npr. business sektora);
- Angažovati stručne saradnike unutar lokalnih kancelarija za mlade kao i omladinskih centara;
- Obezbijediti kulturne, sportske, interakcijske i druge vrste sadržaja unutar omladinskih centara uz prethodno konsultovanje roditelja;
- Certificirati omladinske radnike uvođenjem odsjeka na univerzitetima za omladinski rad;
- Podsticati/praktikovati omladinski rad unutar i van omladinskih centara;
- Nagrađivati socijalno odgovorna preduzeća/građane na svim nivoima vlasti;
- Omladinske organizacije da zagovaraju odvajanje omladinske politike od politike, s ciljem da ni jedna politička partija nema monopol nad omladinskom politikom.

✓ *Nizak nivo edukacije i informiranosti mladih*

Preporuke:

- Lobirati vlasti i relevantne obrazovne institucije da priznaju neformalnu edukaciju te prepoznaju njene vrijednosti u društvu ne samo kao dopunu formalnom obrazovanju nego i kao mogućnost obrazovanja onih koji su imali poteškoće u obrazovnom procesu (manjine, osobe sa poteškoćama i sl.);

- Otvoriti informativne i omladinske centre kako bi se smanjila isključenost mladih iz ruralnih ili udaljenijih područja a koji nemaju mogućnost sudjelovanja u neformalnoj edukaciji, niti imaju dovoljno informacija o aktivnostima mladih;
 - Provoditi stalna istraživanja o značaju i efektima neformalne edukacije;
 - Poticati otvaranje info centara za mlade koji će u širenju informacija koristiti suvremene metode bliske mladima (facebook, mailing liste i sl.) te raditi na privlačenju mladih u info centre ali i ići ka mladima s informacijama;
 - Standardizirati informiranje mladih, kao i kvalitetno obučavati i educirati one koji informiraju mlade kako bi informiranje bilo što efikasnije i produktivnije;
 - Raditi na umrežavanju i međusobnoj koordinaciji omladinskih centara, te omogućiti kontinuitet.
- ✓ *Omladinska politika je preduslov za implementaciju kvalitetnih programa za razvoj i učešće mladih*

Preporuke:

- Vlasti da intenzivno razvijaju strukture i mehanizme za sprovođenje državnih politika za mlade koje će počivati na profesionalnim kompetencijama zaposlenih a biti oslobođene stranačkih interesa;
- Država da osigura da u situacijama intenzivne međunarodne pomoći ima vlasništvo i odgovornost kako za proces izrade tako i za sprovođenje strategija/politika usmjerenih na mlade;
- Oformiti krovne organizacije mladih i tako omogućiti da mladi imaju reprezentativne predstavnike u dijalogu sa predstavnicima vlasti (na svim nivoima);
- Vlasti da uvrste regionalnu saradnju zemalja jugoistočne Evrope kao jedan od ključnih elemenata državnih politika za mlade.

5.1 Dodatne preporuke

- Omladinski aktivisti da insistiraju na implementaciji postojeće legislative odnosno dokumenata/povelja/deklaracija i sl. koje su direktno vezane uz obrazovanje i informiranje mladih, a predviđaju određene mjere;
- Pripadnici NVO, vlasti, sveučilista i biznisa da uspostave, odnosno učvrste međusobni partnerski odnos;
- Političke partije da ulažu u podmladke svojih partija i da rade na njihovoj neformalnoj edukaciji kako se ne bi moglo dogoditi da izabrani mladi ljudi nemaju dovoljno znanja o politici i društvu, a posebno o mladima, te kako bi se omogućilo što neovisnije djelovanje mladih pojedinaca unutar tih partija;
- Omladinske organizacije da uključe sve relevantne partnere kako bi obezbijedile podršku i dijalog oko omladinskih pitanja;

- Vlasti da uspostave mehanizme za kontinuirani dijalog između predstavnika mladih i državnih tijela zaduženih za mlade, kao i mehanizme za uključivanje mladih u procese donošenja odluka (oživjeti princip komenadžmenta) na svim nivoima vlasti gde se o mladima odlučuje;
- Vlasti da iskažu konkretnu podršku mladima kroz dijalog, učešće i budžet;
- Omladinske organizacije da pozovu predstavnike podmladaka svih političkih partija da redovno učestvuju u omladinskim susretima;
- Omladinske organizacije i vlasti da obezbijede učešće medija ne samo kao izvještača sa događaja već i kao njegovih aktivnih učesnika;
- Omladinske organizacije i vlade da razmotre mogućnost dalje podrške regionalnoj saradnji i razmjeni u oblasti omladinske politike i participacije;
- Omladinske organizacije i vlasti da sprovedu educiranje i informisanje mladih o ugovornim obavezama države na putu ka evropskim integracijama, a specificno o stavkama koje se ticu mladih u Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju, EU Partnerstvu, i drugim dokumentima;
- Omladinske organizacije da sprovedu educiranje mladih o njihovoj ulozi i odgovornosti u procesu evropskih integracija, odnosno ugovora njihovih država sa Evropskom unijom;
- Omladinske organizacije i institucije vlasti koje se bave pitanjima mladih da istraže dodatne mogućnosti da mladi učestvuju u programu Evropske komisije Mladi u akciji, a naročito u zemljama koje nemaju Nacionalnu agenciju (Srbija, Crna Gora, BiH).